

डडेल्धुरा जिल्लाको संक्षिप्त परिचय : २०७६।०७७

नेपालको सुदुर पश्चिम प्रदेश अन्तरगत पर्ने डडेल्धुरा जिल्ला एउटा सुन्दर जिल्ला हो । यस प्रदेशका ९ वटा जिल्ला मध्ये डोटी, अछाम, वैतडी, दार्चुला, बझाङ र बाजुरा जिल्लामा जाने बाटो यहि डडेल्धुरा जिल्ला हुदै जान्छ । सुदुरपश्चिम प्रदेशको Hill Station को रूपमा रहेको तथा माथी उल्लेखित ६ वटै जिल्लाको प्रवेश बिन्दुको रूपमा रहेको डडेल्धुरा जिल्लाको महत्व सुदुरपश्चिम प्रदेशमै विशेष रहेको छ । साविक महाकाली तथा सेती अञ्चलका विभिन्न जिल्लाका मानिसहरु आवात जावत गर्ने केन्द्रको रूपमा रहेकोले यस जिल्लामा शान्ति सुरक्षा, अपराधिक गतिविधि तथा सवारी दुर्घटनाको दृष्टिकोणले अलि बढि संवेदनशील हुदै गएको छ । डडेल्धुरा जिल्ला नेपाल भरमै वढी राष्ट्रिय, अन्तरराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था कार्यरत भएको जिल्ला मध्येको रूपमा लिइन्छ । ५ वटा गाउँपालिका र २ वटा नगरपालिका रहेको यस जिल्लाको कूल जनसंख्या मध्ये झण्डै आधा जनसंख्या जिल्लाको दक्षिणी भेगमा पर्ने भित्री मधेसका आलिताल गाउँपालिका र परशुराम न.पा. ले ओगटेको छ । भित्री मधेसमा पर्ने यी स्थानिय तहमा अधिकांस मानिसहरु अन्य जिल्लावाट वसाइ सराइ गरी आएका वासिन्दाहरु बसोवास गर्दछन । त्यसैले यी विविध वस्तुगत तथ्यको आधारमा शान्ति सुरक्षाको दृष्टिकोणले यो जिल्ला दिन प्रतिदिन संवेदनशील बन्दै गएको छ । अमरगढी नगरपालिका वार्ड नं. ५ खलंगामा सदरमुकाम रहेको यो जिल्ला अत्यन्त मनोरम, भौगोलिक विविधतायुक्त, समथर भित्री मधेस, चुरे श्रृङखला, महाभारत पर्वत, घना हरियाली वनजंगल, उग्रतारा, घटाल आदि धार्मिक महत्वका शक्ति पिठहरु, आलिताल लगायत अन्य ताल तलैयाहरु, नदिनालाहरु, शिखर लेक जस्ता प्राकृतिक स्थलहरुको सौन्दर्यताले यो जिल्ला भरिपूर्ण छ साथै यस जिल्लाको सदरमुकाममा अमरगढी किल्ला र अमरसिंह थापाको सालिकले भनै आकर्षण तुल्याएको छ । यस जिल्लाको पूर्वमा डोटी, पश्चिममा भारतको उत्तराखण्डको पिथौरागढ जिल्ला, उत्तरमा वैतडी, दक्षिणमा कैलाली र कञ्चनपुर जिल्ला रहेका छन् । यस जिल्लाको करिव ७५ प्रतिशत भू-भाग वनजंगलले ढाकेको छ । यस जिल्लाको संक्षिप्त परिचय निम्नानुसार रहेको छ ।

भौगोलिक अवस्था:

१५३८ वर्ग कि.मी क्षेत्रफल रहेको यस डडेल्धुरा जिल्लाको पूर्वमा डोटी, पश्चिममा भारतको पिथौरागढ जिल्ला र महाकाली नदी, उत्तरमा वैतडी, दक्षिणमा कैलाली र कञ्चनपुर जिल्लासंग सिमाना जोडिएको छ । यो जिल्ला ८०' १२" पूर्व देखि ८०' ४७" पूर्व देशान्तरसम्म र २८' ५९" उत्तर देखि २९' २६" उत्तर आक्षांससम्म फैलिएको छ भने ४६२ मीटरको उचाई देखि २६३९ मीटर उचाईसम्म भएको भित्री मधेश चुरे पहाड देखि महाभारतको लेक, घनघस्या, तुषरानी जस्ता नामचलेका लेक यस जिल्लामा रहेका छन् ।

प्राकृतिक स्वरूप:

यस जिल्लाको दक्षिण भु-भाग आलिताल गाउँपालिका र परशुराम नगरपालिका क्षेत्रमा उष्ण र बाँकी पहाडी भु-भागमा समशितोष्ण हावापानी पाईन्छ । सदरमुकाममा गर्मी याममा ३२ डिग्री सेल्सियस सम्म र जाडोयाममा सुन्य ० डिग्री सेल्सियस सम्म तापक्रम रहन्छ भने वर्षा याममा १३४३ मि.मि. सम्म वर्षा हुने गर्दछ ।

प्राकृतिक हिसावले यस जिल्लाको क्षेत्रफललाई निम्नानुसार विभाजन गर्न सकिन्छ :

• कृषि योग्य क्षेत्रफल	२५,६१० हेक्टर
• बस्ती नदिनाला र बाटोले ओगटेको क्षेत्रफल	१३,४४५ हेक्टर
• वन	१,१४,७३६ हेक्टर
• जम्मा	१,५३,८०० हेक्टर

(Handwritten signature)

१) प्राकृतिक सम्पदा:

(क) प्रमुख नदिनालाहरु:

यहाको प्रमुख नदिनालाहरुमा महाकाली र सेती हुन । तर यी नदीहरु जिल्लाको आर्थिक विकासको दृष्टिकोणले त्यति उपयोगी मानिदैनन् । अन्य सहायक खोलाहरुमा रंगुन, रडुवा, पन्तुरा, रुपाली गाड, घटाल, सुर्नायाँ, रुवाखोला, सकायल, तिलाडीगाड, दोगाड, आरा, सिर्ष, कलेना, लोपा, सिराड, सादनी, ठूलिगाड, डोटीगाड आदि मुख्य पर्दछन ।

(ख) वन जंगल:

कूल भु-भागको लगभग ७५ प्रतिशत वनजंगलले ढाकीएको यस जिल्लाको दक्षिणी भेगमा उष्ण सदावहार सल्ला, साल, सिसम जस्ता वृक्षहरु भरीभराउ भई हरियाली तथा प्राकृतिक दृष्टिकोणले सुसम्पन्न वनजंगल छन भने उच्च पहाडी भेगमा समशितोष्ण कोणधारी वनजंगलले सजिसजाउ छन । यस जिल्लामा रहेको वनको क्षेत्रफल निम्नानुसार रहेको छ ।

• कूल वन क्षेत्र	१,१४,७३६.५० हेक्टर
• सरकारी वन क्षेत्र	९७,८४६.२० हेक्टर
• सामुदायिक वन	१६,८९.४१ हेक्टर

(ग) बन्य जन्तु :

यस जिल्लामा पाईने प्रमुख बन्य जन्तुहरुमा बाघ, चितुवा, भालु, घोरल, थार, जरायो, दुम्सी, रतुवा, वादर, स्याल, लंगुर, बदेल आदि हुन् ।

(घ) झरना र ताल :

यस जिल्लाको विशेष उल्लेखनिय ताल तथा झरनाहरुमा आलिताल गांउपालिकामा रहेको ३०० मिटर लम्वाई ८० मीटर चौडाई २० मीटर गहिराई भएको आलिताल र बोडापार्थी पर्दछन । भागेश्वर गांउपालिका अन्तरगत साहिलको झरना, आलिताल गांउपालिकाकै कुमोडगाड झरना आदि उल्लेखनीय छन ।

सामाजिक अवस्था

यस जिल्लामा विभिन्न जनजाति सम्प्रदायका मानिसहरुले बसोबास गरेको भएतापनि धार्मिक विषयलाई लिएर कुनै पनि सम्प्रदाय विच विवाद उठेको घटना भने कहिँ कतैवाट पाइदैन । यस जिल्लामा हिन्दूहरुको बाहुल्यता भएतापनि हिन्दूबाहेक अन्य विभिन्न जाति तथा धर्मका मानिसहरुले समेत बासोबास गर्दै आएका छन । जुन यस प्रकार छन :

(क) हिन्दू	९९.७२ प्रतिशत
(ख) बौद्ध	०.१५ प्रतिशत
(ग) मुस्लीम	०.२ प्रतिशत
(घ) जैन	०.२ प्रतिशत
(ङ) क्रिष्चीएन	०.७ प्रतिशत
(च) अन्य	०.२ प्रतिशत

(क) बसाई सराई :

कम भू-स्वामित्व तथा रोजगारीको अवसरको कमिले गर्दा जिल्लाको पहाडी भागबाट अन्यत्र बसाई सराई गर्ने र अन्य विकट जिल्लाहरुबाट यस जिल्लाको भित्रि मधेशमा बसाई सराई गर्ने क्रम तिब्र रहेको तथ्याङ्कबाट देखिन्छ । विगत ५ वर्षको तथ्याङ्कले ८.९ प्रतिशत अन्यत्र र जिल्ला भित्र ४.३ प्रतिशत बसाई सराई गरेको पाईन्छ ।

महत्वपूर्ण धार्मिक स्थलहरु

- (क) घटाल थान
- (ख) पर्शुराम मन्दिर
- (ग) उग्रतारा मन्दिर
- (घ) भागेश्वर मन्दिर
- (ङ) डागेश्वरी मन्दिर
- (च) समैजि मन्दिर
- (छ) असीग्राम मन्दिर
- (ज) गन्यापधुरा
- (झ) सहश्रलिङ्ग

ऐतिहासिक स्थल :

अजयमेरु गाउँपालिका अन्तरगत पर्ने अजयमेरुकोट तथा अमरगढी नगरपालिका स्थित अमरगढी किल्ला यस जिल्लाको प्रमुख ऐतिहासिक स्थलको रूपमा प्रसिद्ध छन ।

२) कार्यकारी सारांश :

जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयहरुमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय विशिष्ट महत्व राख्ने कार्यालय हो । यस कार्यालयले आफ्नो निर्धारित काम भन्दा पनि जिल्लामा भैपरी आउने अन्य विविध काममा व्यस्त रहनु पर्दछ । विशेष गरी जिल्लामा शान्ति सुरक्षा कायम गर्ने, विकास निर्माण कार्यमा अनुगमनकर्ताको भूमिका निर्वाह गर्ने, जिल्लाको समग्र वस्तुस्थितिको जानकारी लिई संबन्धित निकायमा प्रतिवेदन तथा सिफारिस गर्ने, जिल्लाको प्रशासनिक, विकास निर्माण तथा विविध कृयाकलापको अनुगमन गरी सुशासन कायम गर्न सहजीकरण गर्ने आदि कार्य जिल्ला प्रशासन कार्यालयबाट हुदै आएको छ । यस कार्यालयबाट सम्पादन हुने मुख्य कामहरुलाई निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ ।

१. १६ वर्ष उमेर पुगेका जिल्लाका वासिन्दाहरुलाई रितपूर्वकको आवेदन लिइ नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र, सो को प्रतिलिपी प्रदान गर्ने, ।
२. राहदानी वितरण एवं द्रुत सेवाको राहदानीका लागि सिफारिस गर्न ।
३. गैर नाफामूलक गैरसरकारी संस्था दर्ता तथा नविकरण गर्ने ।
४. यस अधि दर्ता भएका हातहतियारको लाइसेन्सको नविकरण गर्ने, हतियार खरिदका लागि रितपूर्वक पेश हुने आवेदन सिफारिस गर्ने ।
५. कार्यालयमा पेश हुन आएको गुनासो तथा ठाडो उजुरी उपर छानविन गरी समस्या समाधान गर्ने ।

६. जिल्लामा शान्ति सुरक्षाको अवस्था सामान्य बनाइ राख्न आवश्यकता अनुसार जिल्ला स्थित विभिन्न राजनैतिक दल, नागरिक समाज, पत्रकार समाजका प्रतिष्ठित व्यक्तित्वहरूसंग बैठक, अन्तरकृया गरी समन्वय कायम गर्ने ।
७. जिल्लामा नेपाल सरकारको नीति, ऐन, कानून अनुसार सुशासन कायम गर्न सहजकर्ता तथा समन्वयकर्ताको भूमिका निर्वाह गर्ने ।
८. जिल्लामा सरकारी तथा गैर सरकारी निकायबाट सञ्चालन हुने विकास निर्माण कार्यक्रमको निरीक्षण अनुगमन गरी संबन्धित निकायमा सिफारिस गर्ने ।
९. जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयहरुको निरीक्षण गरी कार्यालयमा अनुशासन, नियमितता, समयपालन, सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता ल्याउन सहजीकरण गर्ने ।
१०. द्वन्द व्यवस्थापन सम्बन्धमा तोकिए बमोजिम राहत क्षतिपूर्ति तथा आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने र सो को लागि आवश्यक सिफारिस गर्ने ।
११. विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य गर्ने ।
१२. तोकिए बमोजिम अर्ध न्यायीकको रुपमा न्याय सम्पादन गर्ने ।
१३. विभिन्न आयोग, मन्त्रालय, नियोगबाट समय समयमा तोके लगाईए बमोजिमका अन्य कामहरु ।

३) यस कार्यालयबाट गत आ. व. २०७६।०७७ मा सम्पादन भएका कामहरुको विवरण :

क्र. सं.	आर्थिक वर्षभरिमा सञ्चालन गरेका कार्यक्रम	सम्पादन गरेका कामहरु	इकाई	प्रगति	लागत	कैफियत
१	नागरिकता वितरण	नियमानुसार सेवाग्राहीलाई नागरिकता वितरण	संख्या	२३९९	-	
२	नागरिकता प्रतिलिपि	पर्न आएका निवेदनहरु छानविन गरी नियमानुसार नागरिकताको प्रतिलिपि जारी गरिएको ।	संख्या	१४३७	-	
३	राहदानी वितरण नियमित सेवा	पर्न आएका निवेदनहरु उपर नियमानुसार राहदानी तयार गर्न राहदानी विभागमा पठाईएको ।	संख्या	४५५	-	
३	राहदानी वितरण द्रुत सेवा	पर्न आएका निवेदनहरु उपर नियमानुसार राहदानीको लागि सिफारिस	संख्या	५२०	-	
४	संस्था दर्ता	नियमानुसार संस्था दर्ता गर्न आएका संस्थाहरुलाई दर्ता गर्ने ।	संख्या	१५	-	
५.	संस्था नवीकरण	नियमानुसार संस्था नवीकरण गर्ने ।	संख्या	४८	-	
६.	नाबालक परिचय पत्र प्रदान	नियमानुसार सेवाग्राहीलाई नाबालक परिचय-पत्र वितरण	संख्या	३०	-	

७	विभिन्न किसिमका सिफारिस एवं प्रमाणित	सेवाग्राहीका नामथर /जनजाती/ दलित/ मधेसि समेत प्रमाणित	संख्या	२२५	-	
८	शान्ति सुरक्षा	नियमित रूपमा जिल्ला सुरक्षा समितिको बैठक बसी जिल्लाको शान्ति सुरक्षाको अवस्थालाई सामान्य राख्ने कार्य भैरहेको ।	पटक	२६	-	
९	सुशासन सम्बन्धी कार्य	सुशासन सम्बन्धी समिति गठन भई कार्यान्वयन भैरहेको ।	-	निरन्तर	-	
१०	लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी कार्य	जिल्ला कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयन भैरहेको	-	निरन्तर	-	
११	पत्रिका दर्ता	नियमानुसार पत्रपत्रिका दर्ता गर्ने गरिएको ।		२	-	
१२	हतियार हातहतियार सम्बन्धी कार्य	नियमानुसार हातहतियार नविकरण , नयाँ हतियारको लागि सिफारिस, हतियार नामसारी गर्ने गरिएको	संख्या	-	-	
		हातहतियार नविकरण	संख्या	४९		
१३	कार्यालय प्रमुखहरुको बैठक	जिल्ला स्थित सम्पूर्ण कार्यालयहरुको मासिक रूपमा सम्पादन भएका कामकारवाही हरुको समिक्षा गर्ने गरिएको	पटक	१४	-	
१४	द्वन्द्व व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य	शान्ति तथा पुननिर्माण मन्त्रालयको निर्णय तथा प्राप्त अख्तियार अनुसार राहत रकम वितरण गर्ने गरिएको ।	-	आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित समिति तथा सर्वपक्षिय बैठक बसी आवश्यक सिफारिस भैरहेको ।	-	
१५	विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य	DPR Plan तयार भएको, विपद् जोखिम न्यूनिकरण, प्रतिकार्यको लागि आवश्यक तयारी तथा विपद्मा उद्धार कार्य भैरहेको ।	पटक	१०	-	
१७	बजार अनुगमन	अनुगमन समितिबाट कार्य योजना तयार गरी अनुगमन भैरहेको ।	पटक	१५	-	
१८	घुम्ती सेवा शिविर	एकिकृत घुम्ती सेवा शिविर सम्पन्न गरिएको ।	पटक	-		
१९	अन्तर जिल्ला समन्वय बैठक	डडेल्धुरा, बैतडी, दार्चुला, बझाङ जिल्लाहरुको अन्तर जिल्ला समन्वय बैठक सम्पन्न भएको ।	पटक	२	-	

[Handwritten signature]

४) अर्ध न्यायिक कार्य:

यस कार्यालयमा पर्ने ठाडो उजुरी तथा मुद्दाहरूलाई आवश्यक छानविन गरी मुद्दाको फैसला गर्ने साथै जिल्लामा सर्वजनिक निर्माण तथा विकास निर्माणका कार्यहरूमा विवादित भै ति विवादित योजनाहरू तथा व्यक्तिगत समस्याहरू सम्बन्धमा ठाडो उजुरी परेमा सम्बन्धित संस्था, व्यक्तिहरूविच छलफल गराई आवश्यक छानविन गरी नियमनुसार सजाय गर्ने, जरिवाना गर्ने साथै मिलापत्र गराई मुद्दा फछ्यौट गर्ने गरिएको छ । यस आ.व.मा यस कार्यालयबाट सम्पादन गरिएका ठाडो उजुरी तथा फौजदारी मुद्दाहरूको विवरण निम्ननुसार तयार पारिएको छ ।

सि. नं.	मुद्दा शिर्षक	संख्या			फछ्यौट भएको संख्या	वाकी संख्या
		गत आ.व.को जिम्मेवारी	चालु आ.व.मा दर्ता भएका संख्या	कुल संख्या		
१.	केहि सार्वजनिक अपराध	१	-	१	१	
२.	सवारी ज्यान क्षतिपूर्ती	१	१	२	१	१
३.	सार्वजनिक हित, स्वास्थ्य, सुरक्षा सम्बन्धि कसुर	-	१६	१६	१०	६
४.		२	१७	१९	१२	७
५.	ठाडो उजुरी	-	१०५	१०५	१००	५

४.१ प्रशासनिक दण्ड जरिवाना असुल:-रु. ६१,०००/-

५) विपदमा परेका परिवार तथा पिडित परिवारलाई वितरण गरिएको राहत रकमको विवरण ।

सि.नं.	विपदको प्रकार	बजेट		संख्या	वितरण गरेको राहत रकम
		गत आ.व.को मौज्दात	यस बर्षको		
		१०,२२,१०९१/-	१०,०००००१/-		
१	आगलागी	-	-	४ जना	१५,५००/-
२	हुरीवतास वर्षा	-	-	३५ जना	१,१५,०००/-
३	चट्याङ्ग				
४	माहामारी				
५	असिनापानी				
६	हिमपात				
७	भुकम्प				
८	विविध				
	जम्मा				

[Handwritten signature]

[Handwritten mark]

६) यस कार्यालयको विभिन्न शिर्षकमा विनियोजन भएको वार्षिक बजेट तथा खर्चको विवरण

बजेट शिर्षक	व.सि.नं.	वार्षिक बजेट	निकाशा	खर्च	कैफियत
बजेट शिर्षक	व.सि.नं.	वार्षिक बजेट	निकाशा	खर्च	
चालु खर्च	३१४९२०११३	१,४३,५४,१६४।-	१,१०,५४,३१९।-	१,१०,५४,३१९।-	
पुजीगत खर्च	३१४९२०११४	१५,०००००।-	१२,८४,४३०।-	१२,८४,४३०।-	
चालु खर्च					

७) यस जिल्लाको शान्ती सुरक्षा अमन चयन राखी जनताको जीउ धनको उचित सुरक्षा प्रवन्ध मिलाउन हाल जिल्लामा रहेको मौजुदा सुरक्षा निकायहरुलाई समन्वयात्मक ढंगले परिचालन गराई भरपर्दो त्रुटीरहित सुरक्षा व्यवस्था लाईएको छ ।

८) यस जिल्लाको परशुराम न.पा. (साविक शिर्ष र जोगबुडा गा.वि.स.) मा आ.व. २०६२।०६३ मा बाढी पहिरो गई धनजनको क्षति भई हाल सम्म पुनस्थान गर्न नसकिएका का बाढी /पहिरो पिडित परिवार संख्या ४० का लागि घरवासका लागि परशुराम न.पा.को परिगांडमा जग्गा खरिद गरि पुनस्थापना कार्य अगाडी बढाईएको छ ।

९) कार्यालयमा भए गरेका समस्या र सामाधानका लागि गरिएका प्रयासहरु :

१०) समस्या तथा सुझावहरु:

➤ जिल्लामा समग्र शान्ति सुरक्षाको अवस्था सामान्य रहे तापनि समय समयमा हुने राजनैतिक असमझदारीका कारण जनतामा एक किसिमको मनोवैज्ञानिक सन्त्रास उत्पन्न भएको देखिन्छ । सवै जसो विकास निर्माणका कार्यहरु समझदारी र मेलमिलापका साथ सम्पन्न भएका छन् भने कुनै योजनाहरु गाउँ स्तरमा साधारण विवादका कारण विवादित भएको देखिन्छ । यस्ता किसिमका विवादहरु सामाधान गर्न सर्वपक्षीय रुपमा छलफल गरि विवादित योजनाहरुलाई स्थलगत निरिक्षण गरी समस्या सामाधान गरिएको छ । प्रचलित कानून विपरित भएका काम कारवाही उपर कानून बमोजिम कारवाही भएको छ ।

➤ विश्वभर सन्त्रासको रुपमा फैलिएको COVID-19 वाट यो जिल्ला पनि अचुतो रहन सकेन । वैदेशिक रोजगारीको सिलसिलामा भारत लगाएतका अन्य मुलुकहरुवाट घर फर्कनेहरुको लहरोका कारण COVID-19 को डडेल्धुरा जिल्ला संक्रमणको उच्च जोखिममा रहि आएको छ । यस जिल्लाको भित्री मधेस क्षेत्रमा पर्ने रंगुन खोलाले प्रत्येक वर्षको वर्षायाममा बाढी तथा नदी कटानले वर्षेनी पुन्याउने करोडौंको जनधनको क्षतीको न्यूनीकरणका लागि नदी नियन्त्रण लगाएत वृक्षारोपण गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

➤ यस जिल्लाको आधा जनसंख्या रहेको भित्री मधेस स्थित साविक जोगबुडा, शिर्ष, आलिताल, गा.वि.स क्षेत्रमा जाने आउने एकमात्र वाटो बुडर-जोगबुडा कच्ची वाटोमा बाढी पहिरोले आवागमनमा वारम्बार

बाधा पुऱ्याउने गरेकोले उक्त बाटो पक्की गर्दै उक्त सडकलाई पहाडी मार्ग बाट तराई जोड्ने वैकल्पिक सडकको रूपमा कंचनपुरको दैजी सम्म पक्क सडक बनाइनु पर्ने देखिन्छ ।

- यस जिल्लाका सबै स्थानियतहहरूले आ-आफ्नो क्षेत्रमा डोजरको प्रयोग गरी सडक निर्माण गर्ने कार्यले वातावरणमा ठूलो असर पर्नुका साथै पानीका मूलहरू सुक्ने र वर्षायाममा बाढी पहिरो गई ठूलो धनजनको क्षति हुने प्रबल सम्भावना रहेकाले तत्काल यस तर्फ सचेत रही गुरु योजना निर्माण गरेर मात्र सडक निर्माण कार्य गर्नु पर्ने देखिन्छ ।
- सार्वजनिक प्रति जग्गा संरक्षण तथा अतिक्रमण हटाउन स्थानिय तहसंग समन्वय गरी कार्य अगाडी बढाउदा समेत अभै प्रभावकारी हुन नसकेकाले यस सम्बन्धमा स्थानिय तहहरूलाई बढी जिम्मेवारी बनाईएमा सार्वजनिक प्रति जग्गा संरक्षण तथा अतिक्रमण हटाउन/खाली गर्न सहज हुने देखिन्छ ।
- जिल्लामा रहेका स्थानिय, प्रदेश तथा संघ अन्तर्गत सञ्चालित सरकारी कार्यालयहरूको अनुगमन, निरिक्षण एवं निर्देशन गर्न पुर्नसंरचनाका कारण केहि कठिनाई महशुस भईरहेकाले सबै तहका सरकारी कार्यालयहरूको अनुगमन, निरिक्षणको जिम्मेवारी प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाई कानुनमा तोकीएमा जिल्लाका विकास निर्माण एवं सेवा प्रवाह प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन हुने देखिन्छ ।

११) अन्य चुनौतीहरू

- ❖ भित्री मधेश क्षेत्रका विशेष गरी आलीताल गांउपालिका र परशुराम न.पा. क्षेत्रमा अन्य पहाडी जिल्लाबाट बसाइ सराइ गरी बसोवास गर्ने ठूलो रोगका कारण वन जंगल विनास हुदै गएकोले बसाइसराईलाई व्यवस्थित गराईनु पर्ने देखिन्छ । यस्ता बसाइ सरी आउने विविध खाले समुदाय तथा पृथक पृथक पृष्ठभूमीबाट आएका व्यक्तिहरू हुने भएकाले असमझदारी, भ्रगडा तथा अपराधिक गतिविधिहरू बढिरहेका छन ।
- ❖ यस जिल्लामा दलित तथा हलिया समुदायको उल्लेख्य जनसंख्या रहेकोले उक्त समुदायमा विद्यमान गरिवी, अशिक्षा, कमजोर चेतनास्तर तथा परम्परागत खानपीनको व्यवहारले उत्पन्न हुने घटना ।
- ❖ यस जिल्लाको ऋण्डै ७५ प्रतिशत भूभाग जंगलले ढाकिएकोले आवागमन, सूचना प्रवाह तथा अनुगमनमा पर्ने कठिनाइ ।
- ❖ विद्युत तथा टेलीफोन सेवामा प्रायः जसो प्राविधिक तथा प्राकृतिक कारणले भैरहने अवरोध ।
- ❖ प्रत्येक वर्ष वर्षायाममा विशेषगरी भित्री मधेश क्षेत्रमा आउने बाढी पहिरा तथा हिउद याममा धनगढी डडेलधुरा राजमार्ग (भिमदत्त राजमार्ग, डा.के.आई.सिंह राजमार्ग तथा दशरथ चन्द्र राजमार्गमा पटक-पटक पर्ने बाक्लो हिमपातको प्रकोप ।
- ❖ ट्राफिक प्रहरीको न्यून संख्याको कारणले बढ्दो ट्राफिक नियमको उलंघन तथा बढीरहेको सवारी दुर्घटना उपर न्यूनिकरण गर्न आवश्यक नियन्त्रण तथा अनुगमनमा कठिनाइ ।
- ❖ यस जिल्लाको सदरमुकाममा रहेको मुख्य राजमार्ग साघुरो भई ठूला तथा साना यातायातका साधनहरू सञ्चालन गर्न तथा पैदल यातृलाई सडक वारपार गर्न ज्यादै कठिनाई भएकाले सो सडक छेउछाउमा रहेका मापदण्ड भित्रका घर टहराहरूको व्यवस्थापन गरी सडक फराकिलो पार्न सडक डिभिजन कुलपाते डोटीले यसै आ.व.मा टेन्टर आक्यान गरी बोलपत्र स्विकृत भए पनि स्थानीयहरूले क्षेतिपुर्ति तथा मुआब्जाको आवाज उठाएपछि सडक फराकिलो गर्ने अगाडी बढाउन बाधा अवरोध भएको देखिन्छ ।
- ❖ जिल्लामा वन फडानीलाई प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण गर्न तथा अनियमित हुने उपर कारवाही हुन यस कार्यालयबाट गरिएका अनुरोध, सिफारिसहरू उपर कार्यान्वयनमा सम्बन्धित निकायको ध्यान जानु जरुरी देखिन्छ ।

- ❖ यस जिल्लामा स्थापना भएको डडेल्धुरा अस्पताल यस प्रदेशमा रहेका ७ वटा पहाडी जिल्लाको केन्द्रमा रहेको सेवा प्रवाह समेत ७ वटै जिल्लाका वासिन्दाहरूले लिने गरेको परिपृक्षमा उक्त अस्पतालमा आवश्यक उपकरण र दक्ष जनशक्तिको अभावले स्वास्थ्य सेवा प्रभावित भई सर्व साधारणले ठूलो सास्ती फेर्नु परेको छ ।

१२) समस्या र समाधानका लागि गरिएका प्रयासहरू :

- क) COVID-19 को उच्च संक्रमणको रोकथामका लागि यस जिल्लाका सबै स्थानीय तहहरूसंग समन्वय गरी सबै स्थानीय तहहरूमा १६३ वटा क्वारेन्टाईन ७०७१ वटा बेटहरू समेत बनाई भारत लगाएतका अन्य मुलुकहरूबाट आएका यस जिल्लाका व्यक्तिहरूलाई होलिडिङ सेन्टरबाट सिधै सम्बन्धित स्थानीय तहहरूसंग समन्वय गरी हालसम्म ८१२८ जना व्यक्तिहरूलाई क्वारेन्टाईनस्थलमा सुरक्षित ढंगबाट राख्न लगाई उच्च संक्रमणको जोखिमलाई न्यूनिकरण गर्नका निमित्त सम्बन्धित क्वारेन्टाईन स्थलबाट RDT गराई Positive भएका व्यक्तिहरूको स्वाव संकलन गराई PCR जांच गरी PCR Positive हरुलाई आइसुलेसन मा राखीएको छ । हालसम्म यस जिल्लामा COVID-19 का संक्रमित हरुको संख्या २९५ जना रहेकोमा ति मध्ये २८० जना आसुलेसनबाट निको भई घर फिर्ता पठाईएको छ र हाल आसुलेसनमा १५ जना व्यक्तिहरू रहेका छन् । नेपाल सरकारले COVID-19 को संक्रमण रोगथाम न्यूनिकरणका लागि गरेको बन्दावन्दीलाई यस जिल्लामा प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरि COVID-19 को संक्रमण रोगथाममा ठूलो मद्दत गुगेको छ ।
- ख) नेपाल सरकारले गरेको लकडाउनलाई उल्लंघन गर्ने व्यक्ति/समूहलाई तत्काल नियन्त्रणमा लिई संक्रामक रोग ऐन २०२० बमोजिम ४० जना व्यक्तिहरूलाई स्थानीय प्रशासन ऐन, २०२८ बमोजिम २५ जना लाई कारवाही गरी रु. ६१,५००/- जरिवाना असुल उपर गरिएको छ ।
- ग) यस जिल्लामा विपदबाट प्रभावित व्यक्ति/परिवारलाई क्षतिको यथार्थ विवरण खुल्नेगरी प्रहरी सर्जमीन मुचुल्का सहित पिडित परिवारले निवेदन पेश हुनासाथ राहत रकम उपलब्ध गराउने गरिएको ।
- घ) जिल्लामा भाडापखाला लगायत कुनै पनि महामारी रोग लाग्न नदिन, फैलिन नदिन तथा तत्काल आवश्यक औषधोपचारको व्यवस्थाको लागि आवश्यक औषधि मौज्जात तथा जनशक्ति व्यवस्था गर्न डडेल्धुरा अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई निर्देशन दिईएको छ ।
- ङ) जिल्ला स्थित कार्यालयहरूले गर्ने गरेका कामहरूको विवरण माग गरि कार्यालयमा भएगरेका समस्याको सामाधान गर्न कार्यालय प्रमुखको बैठक राखि समस्या सामाधान गर्ने गरिएको । प्रत्येक कार्यालयको Status Report तयार गर्न लगाईएको छ ।
- च) विकास निर्माणका कामहरू तथा जिल्लामा भईपरि आउने समस्या सामाधानका लागि सर्वपक्षिय बैठक बोलाई बैठकको निर्णयानुसार काम गर्ने गरिएको छ ।
- छ) प्रकोप पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (DPR Plan) तयार भएको । संभावित विपद व्यवस्थापनका लागि जिल्ला प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी, नेपाली सेना, स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति, सबै स्थानिय तहहरू, पत्रकार, नागरिक समाज, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गतका सबै कलप्टरहरूलाई तयारी अवस्थामा राखीएको छ ।
- ज) जिल्लाको शान्ति सुरक्षाको अवस्थालाई मध्यनजर गरी आवश्यकता अनुसार जिल्ला सुरक्षा समितिको बैठक राखी सुरक्षाको उचित प्रबन्ध मिलाईएको छ ।
- झ) सरकारी निकायबाट जनतालाई प्रदान गरिने सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन जिल्ला स्थित सरकारी र गैह सरकारी निकायहरूको आवश्यकता अनुसार निरीक्षण अनुगमन भैरहेको छ ।

- अ) यस जिल्लाको भित्री मधेश स्थित रंगुन नदीको कटान अत्यन्त संवेदनशिल अवस्थामा रहेकोले नदी नियन्त्रण तथा भू-क्षय नियन्त्रणलाई प्रभावकारी रूपले कार्यान्वयन गर्न तथा जल उत्पन्न प्रकोप न्यूनिकरणका लागि जनताको तटवन्ध कार्यक्रममा समावेश गर्न जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकबाट निर्णय गराई तत्कालिन जिल्ला विकास समितिलाई परिषदबाट पास गराई सिंचाई मन्त्रालयमा पठाई हालसम्म पनि कार्यान्वयन हुन नसकेकाले उक्त कार्यका लागि थप पहल गरिएको छ ।
- ट) केहि दिन पहिले देखी यस जिल्लामा सञ्चालनमा रहेको डडेल्धुरा अस्पताल डडेल्धुरामा स्वास्थ्यकर्मी र सर्व साधारण विच भएको विवादका कारण स्वास्थ्य सेवामा रहेको अवरोधलाई जिल्लामा रहेका सरोकारवाला निकाय संघ/संस्थाहरूसंग समन्वय बैठक गरी विवादित समस्यालाई सामाधान गराई उक्त अस्पतालको स्वास्थ्य उपचार सेवालाई सरल सहज ढंगबाट सञ्चालनमा ल्याईएको छ ।
- ठ) स्थानीय तहहरुबाट हुने सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाउन जि.स.स./न.पा. तथा गांउपालिकाका प्रमुख एवं प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतज्यूसंग पटक पटक समन्वय बैठक राखी आवश्यक निर्णय गराई कार्यान्वयनको पहल भएको ।
- ड) फोहरमैला व्यवस्थापन, खानेपानी वितरण, वन फडानी नियन्त्रण, बजार अनुगमन, विद्युत आपूर्ति, मदिरा नियन्त्रण, लागे औषध नियन्त्रणका आदि विषयमा कार्ययोजना बनाई सरोकारवालासंग आवश्यक अन्तरकुर्या/बैठक गरी निर्णय गराई कार्यान्वयनको पहल गरिएको छ ।
- ढ) जिल्लामा सरकारी तथा गैर सरकारी क्षेत्रबाट विकास निर्माण लगायत अन्य कार्यक्रमको प्रभावकारिता अविबृद्धि गर्न सरकारी निकाय UN Agencies, NGO संग बैठक गरी आवश्यक निर्णय गरी कार्यान्वयनको पहल भएको छ ।
- ण) जिल्लाका दुरदराजमा रहेका गांउपालिकाहरुबाट जिल्ला सदरमुकाम सम्ममा नागरिकता, जेष्ठ नागरिक उपचार, अपाङ्ग परिचयपत्र जस्ता अति आवश्यक सेवा लिन नसक्ने नागरिकहरुको घर दैलोमा गई घुम्ति शिविर परिचालन गरी उक्त सेवाहरु दुर्गम गांउपालिका सम्म पुगी गर्दै आएको छ ।
- त) यस जिल्लाको परशुराम न.पा. कार्यालयमा विभिन्न विषयमा विवादका कारण करिब ९ महिना देखी अवरुद्ध कार्यलाई सरोकारवाला निकाय समेतसंग समन्वय गरी सर्वदलिय/सर्वपक्षिय बैठक राखी विवादित विषयलाई टंगो लगाई विवाद समाधान गराई उक्त न.पा.को काम कारवाही सुचारु ढंगले अगाडी बढाईएको छ ।

१३) सारांश :

जिल्लामा शान्ति सुरक्षाको अवस्थालाई थप सुदृढ गर्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायबाट हुने सेवा प्रवाहलाई थप जनमुखी एवं एकद्वार प्रणालीबाट सरल छिटो छरितो, पारदर्शी बनाउन तथा विकास निर्माणको कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपले कार्यान्वयन गर्न सरोकारवाला निकाय/पदाधिकारी विच बैठक अन्तरकृया छलफल गरी आवश्यक निर्णय गराई कार्यक्रमको अनुगमन मुल्यांकन भै रहेको छ। जिल्लामा राजनैतिक दल, नागरिक समाज, पत्रकार उद्योगी व्यापारी विच सर्वपक्षीय बैठक राखी सुभाब लिई जिल्लामा सुशासन कायम गर्न आवश्यकता अनुसार कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्न प्रयत्न गरिएको छ।

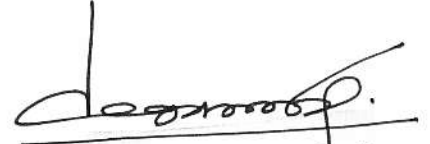
तयार गर्ने:

चन्द्र बहादुर पोखरेल

ना.सु.

जिल्ला प्रशासन कार्यालय, डडेल्धुरा।

डडेल्धुरा

सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी

प्रमाणित गर्ने:

बाबुराम अर्याल

नि. प्रमुख जिल्ला अधिकारी

जिल्ला प्रशासन कार्यालय,